

Quatre-cents anys de gaudia a la Mare de Déu de l'Horta d'Ivars d'Urgell¹

Josep M. Salisi i Clos
Dr. en Musicologia

RESUM: Partint de l'edició d'uns antics goigs de 1611 dedicats a la Mare de Déu de l'Horta, l'estudi dels successius goigs, l'anàlisi i la comparativa dels textos i la seva adequació musical ens permeten veure una acceptació i una devoció popular secular que perviuen fins a dia d'avui a la vila d'Ivars d'Urgell. Les edicions dels goigs presenten un ventall de distints aspectes a destacar: hagiogràfics, històrics, literaris, paralitúrgics, etc. En total, el present treball mostra l'estudi de nou goigs i dues lamentacions. L'estudi de les edicions dels goigs ens mostren certs aspectes localistes, de devoció i populars que s'han anat transmetent durant més de quatre centúries.

PARAULES CLAU: Música, goigs, Ivars d'Urgell, Mare de Déu de l'Horta.

ABSTRACT: The analysis of a 1611 edition of couplets in honour of the Mare de Déu de l'Horta (Virgin of the Orchard), compared with the study of 9 subsequent couplets and 2 lamentations, their texts and musical arrangements reveal a popular, secular devotion still currently existing in Ivars d'Urgell. The couplets' editions are analysed from a literary, historical,

hagiographical, and paraliturgical point of view, and unveil local, popular devotions which have been passed on for over 400 years.

KEY-WORDS: Music, couplets in honour of the Virgin, Ivars d'Urgell, Mare de Déu de l'Horta.

PREÀMBUL

Es fa constar que la Mare de Déu de l'Horta d'Ivars d'Urgell és una de les nombroses marededéus trobades arreu de la geografia catalana. Amb una història relativament incerta es venera a l'ermita que li és dedicada comptant amb una extensa devoció secular tant per la població d'Ivars com d'altres que li són veïnes. A pesar de la popularitzada llegenda que narra que fou un pastor de Barbens —anomenat Perles— qui la trobà, el cert és que res d'això és demostrable, senzillament ha anat estenent-se per tradició oral al llarg del temps.²

La veu popular manté que les troballes de les marededéus, i la de l'Horta n'és una d'elles, han estat en plena natura, gairebé sempre en llocs "privilegiats", com ara en elements geològics —balmes, coves...—,

¹ Aquest treball s'emmarca dins el "Proyecto de Investigación Coordinado del Programa Estatal de I + D + I, Orientada a los Retos de la Sociedad (Plan Estatal de Investigación Científica y Técnica y de Innovación, 2013-2016), titulado *Lo que no se escribe en la música que se escribe: el peso de la tradición oral en la actividad musical profesional y las fuentes en el ámbito hispánico* (HAR2013-48181-C2-1-R)", del qual formo part activa com a membre de l'equip de treball.

Els textos del Gaudia a la Mare de Déu de l'Horta d'Ivars d'Urgell no s'adapten a la normativa actual i es mantenen tal qual els ha recollit l'autor d'aquest article.

² El cognom Perles es troba documentat a Ivars durant tot el segle XVIII. Vegeu GUILLEN FERNÁNDEZ, E. (2006). *Els 159 testaments trobats a Ivars d'Urgell (1613-1799). Transcripció facsimil i anàlisi del plec de documents de veïns del terme, trobats els anys 80, a l'Ajuntament d'Ivars d'Urgell*. Ivars d'Urgell: Ajuntament d'Ivars d'Urgell, p. 135, 243-251. També s'esmenta a Antoni Perles en un fogatge de 1553. En aquest cas, la informació no està suficientment contrastada ni tampoc se'n cita la seva procedència. L'únic que aporta aquesta dada és que sembla que a Ivars, a mitjan del segle XVI hi existia el cognom Perles. En tot cas, cal ser molt curosos en tractar aquesta informació, ja que el petit paràgraf on està inclosa s'encapçala amb el títol d'"El fogatge de 1497", sense que s'esmenti aquest any, així doncs, aquesta informació s'ha de prendre amb molta cura a causa de la incongruència de datació i la manca de la procedència per tal que sigui contrastada. Vegeu FARRÉS I REAL, C. (2001). *Els castells d'Ivars d'Urgell, Montalé i Montsuar. Recull de textos històrics*, edició del mateix Carles Farrés, p. 36.

en aqüífers —estany, fonts, rieres...—, en elements vegetals —arbres, arbustos, esbarzers...—, etc. Antigues creences relacionen la lluna, l'aigua, la terra i la dona com a elements de vida i fecunditat, sobretot la Terra, considerada l'origen de la vida, la conductora dels cicles, la font d'aliment i de vida. La vida surt de la terra i torna morta cap a ella; en aquest sentit cal tenir presents les antigues divinitats femenines protectores de les collites, de la fertilitat i de la llar. No és d'estranyar, doncs, que l'hereva de les antigues deesses esdevingués amb el pas del temps similar a totes les cultures existents al nostre territori fins a l'època paleocristiana, conservant-se encara en època sarraina. El culte a la Mare de Déu —*Theotokos*, *Θεοτοκός*, *Deipara* o *Dei genetrix*— s'inicia a partir del concili de Nicea (325), desenvolupant-se àmpliament en els segles XII i XIII. Possiblement per aquesta raó s'entengui durant aquests segles el floriment i l'expansió de les imatges, les troballes i les capelles arreu del territori. Un cop ben assentada la religiositat cristiana i passada pel fus de la tradició localista, anaren apareixent imatges, que l'imaginari popular esmenta que foren amagades en temps dels sarrains, i que sovint havien tingut els seus espais en el culte precristià. Justament les talles de fusta de les marededéus trobades més antigues tenen una fisonomia romànica dels segles XII i XIII, en cap moment se'n troba d'anteriors.

La tradició oral sempre esmenta que el lloc on es troben les imatges és l'indret on la Mare de Déu vol que s'hi basteixi una capella, una ermita o esglesiola per tal que sigui venerada. Encara que el capellà de torn se l'endugui a la població més propera, la imatge torna miraculosament a l'indret on va ser trobada. Devocionalment, és un desig de la imatge que els humans no poden tòrcer, es tracta d'un desig mostrat hierofànicament, un signe del poder de Maria que es revela als vilatans, i aquests se'l senten de propietat. Generalment, l'artífex de la troballa és un personatge de caire humil: un pastor, llaurador, pagès, infant, etc., o fins i tot un animal d'us domèstic i agrícola.

Com s'ha dit, algunes marededéus han estat trobades vora fonts o llocs d'aigua, fet que les relaciona amb la deessa frígia Cíbele —amb culte d'ascendència neolítica i anatòlica³—, tinguda com la mare de déus i deesses, una tradició introduïda a Catalunya en temps de la invasió romana. A aquesta deessa se la considera-

va com a benefactora de la fertilitat i la fecunditat i en aquest sentit no és d'estranyar la semblança amb algunes de les marededéus, entre elles la de l'Horta, fent-se-li prec de fecunditat i fertilitat, essent en el fons els aspectes primordials de les poblacions: les bones collites —element indispensable per a l'alimentació— i la descendència —la pervivència del col·lectiu humà—.

En l'àmbit cristià la devoció a les marededéus trobades arrelà de valent vestint-la d'una hagiografia a voltes dubtosa i farcida pel sentiment, la fe, la devoció i el propi enraigament localista. La creença i la pervivència de la devoció es compenetrava amb la necessitat d'explicar allò que es coneix mitjançant la fantasia —entesa com a imaginari—, el fervor, el sentiment popular i la fe cristiana. En aquest sentit hi ajudaren els relats panegírics i propagandístics del mateix santuari i la devoció local que l'envoltava. Es tractava de donar una versió creïble, comparada amb la d'altres santuaris, que realcés el sentiment marià dels devots feligresos.⁴

Acceptant la fervent devoció i el referit sentiment personal i col·lectiu que comporta la fe cristiana cap a les marededéus com un element rellevant de la tradició religiosa local, ens trobem que un dels mitjans per conservar-la i mantenir-la ben viva és el repertori musical paralitúrgic: els cants dels goigs. En aquest treball s'estudien els diversos goigs destinats a la llaor de la Mare de Déu de l'Horta, uns goigs dels quals ja es té constància escrita des de 1611. També es presenten elements paral·lels, com ara els fulls devocionals que complementen la història i l'hagiografia de la verge hortelana fins arribar a l'actualitat.

ELS GOIGS, UNA MANIFESTACIÓ ARTÍSTICORELIGIOSA PLURIDISCIPLINAR

Com a forma musical religiosa, els goigs s'han vist modificats amb el pas del temps, fruit de la pròpia evolució, els gustos i les modes. També hi caben les distintes aportacions i modificacions eclesiaístiques, com és el cas del concili trentí (1545-1563), i posteriorment la devoció a la Mare de Déu del Roser per la creença de la seva participació divina a la batalla de Lepant (1571). També cal destacar l'aportació de l'encíclica *Annus qui hoc*, del pontífex Benedicté XIV (1749), en la qual s'estableix una disciplina musical a la litúrgia tot consolidant paulatinament la inclusió d'instruments de la

³ Com a deessa, Cíbele es presenta asseguda en un carro estirat per dos lleons —o en un tron amb un lleó a cada banda— i coronada amb una torre.

⁴ En aquest sentit, vegeu la nota proemial d'Eduard Junyent a la reedició de 1949 de CAMÓS, N. (1772). *Jardín de Maria plantado, en el principado de Catalunya*. Gerona.

música culta del moment a les diverses composicions i capelles musicals (violins, flautes, oboès, trompes, cornetes...). Posteriorment, el 1903, amb l'encíclica *Motu proprio* de Pius X, la música religiosa perdria molts dels elements que contenia tornant de nou a la severitat del cant gregorià i excloent qualsevol instrument que no fos l'orgue i l'harmòni. Tot plegat limità el paper de les capelles polifòniques, l'abandonament de les orquestres als temples i es donà més rellevància a la participació del poble en els cants religiosos. En aquest punt es passaria dels goigs cantats a veus i orquestra a la melodia unisonal participativa, tal com coneixem la majoria dels goigs avui dia.

En terres catalanes les primeres lloances musicals a la Mare de Déu de les quals es té constància es troben a partir del segle XIV. Es tracta justament d'uns goigs a la Mare de Déu de Montserrat que apareixen recollits en el Llibre Vermell. Aquest cant ve a ser la primera musicalització coneguda dels set goigs a la Mare de Déu i es presenta sota el títol de *Ballada dels goytxs de nostre dona en vulgar cathalan, a ball redon*.⁵

En l'aspecte gràfic i artístic, els goigs en general mostren un seguit d'elements que conformen i justifiquen el seu format i la seva existència: es tracta principalment d'elements geogràfics, literaris, gràfics i històrics. Geogràfics en el sentit que sempre s'hi manifesta la localitat, temple o ermita on es troba la imatge que es lloada. Literaris, que el text estròfic presenta els aspectes hagiogràfics, les advocacions, els precis, etc. En l'aspecte gràfic predomina el gravat i la visualització de la imatge per part del fidel, i que pot presentar distintes formes d'elaboració —al boix, al coure, a l'aiguafort, xilografia, linòleum, planxa metàl·lica, dibuix o fotografia—, així com també la diversitat de caixes, orles, columnes i ornaments que presenten. Altre aspecte és l'històric, en aquest cas referent a la data d'impressió i la impremta o taller que la dugué

a terme i la tipologia de paper i de tintes que s'hi troben. La litúrgia també és present en la part de l'oració final, principalment extreta d'elements bíblics i que té a veure amb el destinatari dels goigs.

Quant a l'aspecte musical, els goigs són una forma musical paralitúrgica, que acompanya la litúrgia i a voltes la substitueix, ja sigui musicant un poema culte amb sentit narratiu i hagiogràfic, ja sigui esmentant la vida i miracles del destinatari dels goigs.⁶ Pel que fa a l'aspecte musical, han estat musicats sovint per músics locals, però són molts els compositors destacats en el seu moment a qui ha plagut posar-los la música.⁷

Malauradament, els goigs se'ls situa avui dia en un terreny pràcticament localista i popular, amb l'agreujant que a poc a poc s'han anat perdent en perdre's les seves devocions. Per sort, diverses agrupacions i associacions han donat rellevància a aquest tipologia artística tot realçant-ne les col·lectes, els estudis i la divulgació, en què destaca *Els Amics dels Goigs*.⁸ A la vegada, i a tall personal, cal esmentar la lloable tasca duta a terme pel tipògraf lleidatà Dionís Gutiérrez i Rosich, qui des de l'antiga impremta de la Diputació de Lleida ens els darrers anys ha donat forma i ha tret a la llum nombrosos goigs de poblacions lleidatanes.

A LA LLAOR DE LA MARE DE DÉU DE L'HORTA

Els goigs que avui dia coneixem que han estat dedicats a la Mare de Déu hortolana són nou, a més de dues lamentacions. Totes aquestes mostres laudatives i rogatives estan editades en fulls volants, exceptuant-ne dues: una manuscrita i l'altra en una publicació. Vegi's la relació de les composicions laudatives i rogatives a la següent taula:

⁵ Vegeu GÓMEZ MUNTANÉ, M. C. (1990). *El Llibre Vermell de Montserrat. Cantos y danzas*. Sant Cugat del Vallès: Los Libros de la Frontera, p. 35-42 i 92-94. Sobre els goigs en general, vegeu BALLÚS CASÓLIVA, G.; EZQUERRO ESTEBAN, A. (2015). *Els Goigs de Catalunya al món. Una forma musical culta i popular*. El Masnou: Ediciones Experiència.

⁶ Cal destacar que diversos autors rellevants de la literatura i la poesia han estat els creadors dels textos versificats dels goigs. Entre molts autors cal destacar: Pere Serafi (*1507c.; †1567), Francesc Vicenç Garcia (el Rector de Vallfogona) (*1579; †1623), Jacint Verdaguer (*1845; †1902), Joan Maragall (*1860; †1911), Josep Carner (*1874; †1970), etc.

⁷ En aquest sentit cal citar, entre molts d'altres, l'obra de: Joan Brudieu (*1520c.; †1591), Joan Baptista Comes (*1582; †1643), Ramon Carnicer (*1789; †1855), Càndid Candi (*1859; †1911), Lluís Millet (*1867; †1941), Francesc Civil (*1895; †1990), etc.

⁸ Entre d'altres, es pot citar CUSCÓ I CLARASÓ, J. (2000). *Els goigs a Sant Fèlix*. Barcelona: Abadia de Montserrat; DDAA. (2002). *Estudis sobre els goigs*. Amics dels Goigs, Mediterrània; CARRERES I PERA, J. (2003). *Els goigs de mossèn Cinto*. Barcelona: Claret; GARCIA, X. (ed.) (2006). *Gaudia. 73 goigs i 4 plans de Tàrraga i pobles agregats*. Tàrraga: Ajuntament de Tàrraga.

Any	Edició	
1611	Sebastià de Cormellas (Barcelona)	Goig
S. XVIII	Ramon Figueras (Tàrraga, reed. inicis S. XX) Junta Parroquial (reed. el 1985)	"
1824-1840	Josep Casanovas (Cervera)	"
1870-1880	J. Sol Torrens (Lleida)	"
1890-1900	Sol i Benet (Lleida) (reed. de 1976)	"
1885-1896	Manuscrit de Miquel Flo- rensa	"
a.1914	Recollits per Valeri Serra i Boldú	"
c.1960	Sense especificar	"
1976	Sense especificar	"
1824-1840	Josep Casanovas (Cervera)	Lamenta- ció
1985	Junta Parroquial (reed.)	"

L'edició més antiga de què es té constància dels goigs a la mare de Déu de l'Horta és la que s'imprimí a Barcelona el 1611 (fig. 1).⁹

Fig. 1. Imatge de l'autor.

El text fa referència a la narració dels set goigs de Maria, la presentació de manera cronològica de la vida de Maria. Les representacions s'inicien sempre amb l'Anunciació, que és la primera trobada entre Maria i l'element divinal, en aquest cas l'arcàngel Gabriel, qui li anuncia que tindrà un fill i que li posarà per nom Jesús. En el segon goig es representa la Nativitat, el naixement de Jesús, com a "hereu universal" i fill del Creador. El segueix l'adoració dels Mags, en què Jesús, qui serà "Rei celestial", és adorat pels reis terrenals, reis que tot i relatar-se que vingueren de l'Orient, en realitat expressen, segons el seu color, la humanitat plural. En el quart goig i de manera inversemblant es presenta la crucifixió i mort de Jesús, no entesa com a mort terrenal, sinó com a salvació de la humanitat, és

⁹ A les nostres contrades l'edició que es coneix posteriorment a la de l'Horta són els goigs a Santa Cecília, patrona de la veïna població del Tarròs —*Goigs de la Gloriosa Verge, y Martir Santa Cecília, patrona del Terròs, Bisbat de Urgell*—, datats el 1657 i impresos a Barcelona per Antoni Lacavalleria.

a dir un dels aspectes triomfals de la religió cristiana. El cinquè goig fa referència a l'Ascensió de Jesús al cel, no al fet de la resurrecció tal com es pot entendre observant alguns retaules. La vinguda de l'Esperit Sant en llengües de foc és el penúltim dels goigs. Per a Maria, aquest és el goig del retrobament amb els apòstols, els encarregats de difondre el missatge del seu Fill. El setè i darrer goig és quan Maria és conduïda al paradís celestial. En aquest sentit, Maria no mor, només s'adorm, d'aquesta manera el seu cos es converteix en incorrupte, diferenciant-se així de la resta dels mortals. En definitiva són els elements més significatius que l'església romana considera que li pertocà de viure a Maria, i que han estat ressaltats artísticament i de manera ben estesa a partir del segle XIV. En aquest sentit, caldria fer esment dels nombrosos retaules gòtics i renaixentistes que representen aquests set "goigs" de Maria.¹⁰ Concretament, i pel que fa a l'actual comarca del Pla d'Urgell, es conserva una de les joies destacables de la retaulística gòtica catalana on hi apareixen els set goigs esmentats. Es tracta del retaule de la Mare de Déu del Lliri de Vilanova de Bellpuig (fig. 2).¹¹

El tema dels "set goigs" és una de les primeres manifestacions poeticomusicals destinades a la llaor de la Mare de Déu en l'àmbit popular. Paral·lelament a l'escultòric o pictòric, i amb la mateixa intenció narrativa i hagiogràfica, es crearen uns textos poètics impresos en fulls volants que foren musicats per tal de ser cantats en llaor de Maria. Són els goigs cantats, els *gaudia*, dels quals són diverses les mostres conservades arreu de la geografia catalana. Malauradament però, són mínims aquells que han conservat la música, ja que la majoria de goigs no la duu escrita.

És molt probable que la pràctica musical d'aquests goigs haguessin tingut força acceptació ja que la Mare de Déu de l'Horta, com a element devocionari comarcal, sembla que tenia una destacada concurrència, principalment per la seva relació amb la vinguda de les pluges, tan necessàries segles endarrere en unes

Fig. 2. Imatge de l'autor.

terres tan aspres i seques.¹² Cal tenir present, segons les romeries i processons de tretes per l'aigua documentades, que eren molts els pobles i llogarrets de la contrada que anaven a l'ermita de l'Horta a demanar la vinguda de les pluges.¹³

Malauradament, l'edició d'aquests goigs de la Mare de Déu de l'Horta no conté la música, fet que ens impedeix saber com deuria sonar aquest cant. Tot i així, hi ha casos com els goigs a la Mare de Déu de la Bovera¹⁴ editats a Reus el 1750, que en el full volander no disposen de música però sí que hi ha una versió polifònica manuscrita datada el 1721 amb la mateixa lletra en les dues versions, fet que podria significar que

¹⁰ Són nombrosos els referents pictòrics i escultòrics al nostre país. A tall de petit exemple, vegeu les representacions de diversos d'aquests retaules a *L'art gòtic a Catalunya. Pintura I*, Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 2005, p. 243, 273, 288.

¹¹ Sobre aquest, vegeu VELASCO GONZÁLEZ, A. (2002). "El retaule de la Mare de Déu del Lliri de Vilanova de Bellpuig". *Quaderns del Pregoner d'Urgell*, 15, p. 63-88.

¹² Es desconeix quan arrenca la devoció a la Mare de Déu de l'Horta, així com també quan fou erigida l'antiga capella. El que sí es coneix és que el 1595 ja es troben unes deixes testamentàries a l'ermita de l'Horta. Vegeu GUILLÉN FERNÁNDEZ, E. (1997). *La Senyora de l'aigua*. Quaderns del Pregoner d'Urgell, Bellpuig, Amics de la Plana d'Urgell, Sèrie B, 2, 10.

¹³ Hi solien acudir de les poblacions de Barbens, Bellpuig, Boldú, el Bullidor, Castellnou, la Fuliola, Tàrrega, el Tarròs, Tornabous, Vallverd, etc. En aquest sentit, vegeu GUILLÉN FERNÁNDEZ (1997: 21-22, 36-37).

¹⁴ Antic cenobi cistercenc femení prop del de Vallsanta, al terme de Guimerà, i on avui dia s'hi troba l'ermita.

l'edició dels goigs es cantava a veus en honor de la Mare de Déu.¹⁵ En el cas present no podem saber si els goigs a l'Horta eren polifònics o no ja que ni tan sols en coneixem la melodia.

A la vegada, també desconeixem l'ambient musical de la vila d'Ivars, tot i que poca diferència hi deuria haver amb el que era un tret comú amb la resta de poblacions: la capella de música de l'església parroquial, l'orgue, el mestre de capella i l'organista —podria tractar-se de la mateixa persona—, etc.¹⁶ Tot i així, essent el document de principi del XVII, tractant-se d'una població relativament petita i afegint-hi la manca de documentació que ho justifiqui o ho contrasti, no afavoreix gens el coneixement que d'aquesta època es té.¹⁷

Centrant-nos ja en el document gogístic de 1611, aquest és un full volander, d'una sola cara i en el format habitual de goigs.¹⁸ El document presenta el text en dues columnes separades per una xilografia i un gruixut corondell; l'orla lateral és simple i realça l'ornament en la part superior i inferior del document.¹⁹ El document no conté la música escrita, fet que com s'ha

dit n'impossibilita la seva pràctica musical.²⁰ La imatge és una xilografia que representa Maria i el seu fill sense cap atribut, tampoc no s'hi representa cap altre ornament ni figura. Sota el text s'hi troba el petit verset exclusiu i la resposta, i sota d'aquests l'oració habitual. Els goigs acaben amb la referència de l'impressor, en aquest cas, Sebastià de Cormellas, amb seu a Barcelona.²¹

En aquests goigs s'hi troba una particularitat interessant que en certa manera els diferencia de la pràctica totalitat dels goigs, i és que s'especifica sota del títol general que han estat fets "per un devot seu". Sens dubte, es tracta d'un personatge prou culte i amb dots poètics ja que el text està ben elaborat i mostra encertadament els diversos aspectes marians que es presenten. En aquest sentit podria tractar-se d'un religiós —secular o regular— ben relacionat amb l'església ivarsenca, o el mateix rector, un prevere de la parròquia, un religiós fill d'Ivars, o fins i tot un seglar suficientment culte per a poder escriure els versos marians. L'especificació de "fets per un devot seu" sembla que no doni lloc a confusions, però en tot cas es pot

¹⁵ Referent a aquests goigs, vegeu SALISI I CLOS, J. M. (2005). "Goigs a Nostra Senyora de la Bovera, un manuscrit anònim de 1721". *URTX. Revista Cultural de l'Urgell*, 18, p. 126-143. Aquests goigs a la Mare de Déu de la Bovera estan continguts al "Fons Verdú" de la Biblioteca de Catalunya, una rellevant col·lecció musical de la segona meitat del segle XVII i primers anys del XVIII, i que mostra el panorama musical litúrgic, paralitúrgic i profà d'aquesta època a tot l'àmbit peninsular de l'antiga Corona d'Aragó. Sobre aquest important fons, vegeu SALISI I CLOS, J. M. (2010). *La música de l'arxiu parroquial de Santa Maria de Verdú (segles XVII i XVIII)*. Lleida: Institut d'Estudis Ilerdencs. Obra guanyadora del XXI Premi d'Investigació Musical "Emili Pujol" l'any 2009.

¹⁶ L'actual església d'Ivars s'acabà de construir el 1794, i poc després l'orguener Josep Sauri féu un orgue per al temple. Aquest orgue quedà reduït a cendra el 26 de juliol de 1936. També hi ha constància que a l'actual ermita de la Mare de Déu de l'Horta hi havia un orgue, això se sap gràcies al testament de l'ivarsenc Josep Segarra i París, de 1799, on es fa esment que hi ha un benefici per tocar l'orgue de l'ermita. Vegeu GUILLÉN FERNÁNDEZ (1997: 12); SALISI I CLOS, J. M. (2009). "Ivars d'Urgell: pinzellades de la música d'ahir i d'avui", *La Font*, 34, p. 31-32.

¹⁷ És pràcticament inexistent la documentació sobre l'ermita de la Mare de Déu de l'Horta, en tot cas, i en un sentit divulgatiu i popularitzant es pot consultar a BELLMUNT FIGUERAS, J. (1999). *Devocions Marianes Populares. El Pla d'Urgell. Volum 5*. Lleida: Pagès editors, p. 47-90.

¹⁸ L'edició original es troba dipositada a la Biblioteca de Catalunya i amb la referència topogràfica de RE.9963, Goigs 1/63.

¹⁹ Sobre els goigs i en caràcter general, vegeu MARTÍ I PÉREZ, J. (2000). "Goigs". *Enciclopèdia de la Música Catalana. Volum 3*. Barcelona: Gran Enciclopèdia Catalana; MORETA, I. (ed.) (2000). *Estudis sobre els goigs*. Barcelona: Amics dels Goigs, Mediterrània.

²⁰ De fet, no és fins al segle XX que no s'acostuma a incloure-hi la partitura al full volander tot hi haver-hi dignes excepcions anteriors, com ara uns goigs a Sant Bruno, on s'hi troba la partitura polifònica a 4 veus. Veure BALLÚS I CASÓLIVA, G.; EZQUERRO ESTEBAN, A. (2013). "La primera edició coneguda de goigs polifònics a la manera de hojas volantes (Barcelona, 1702)". *Revista Catalana de Musicologia*, VI, p. 83-111.

²¹ Sebastià de Cormellas (pare i fill), amb impremta al carrer del Call número14, foren uns destacats impressors a la Barcelona del segle XVII. En aquest sentit cal citar Miguel de Cervantes, qui visità l'impremta en el seu viatge a Barcelona, tal com consta a la segona part de *Don Quijote de la Mancha*. Vegeu CERVANTES, M. DE (2005). *Don Quijote de la Mancha*. Madrid: Instituto Cervantes (edició de Francisco Rico), concretament el capítol LXII. p. 1247 i 1251, notes 53 i 75. Sobre aquests impressors barcelonins, vegeu també LLANAS, M. (s.d.). Els Cormellas. Recuperat de <<http://www.lletra.uoc.edu/ca/autor/els-cormellas/detall>>.

presentar una segona opció, i és que no es tractés dels versos, ja que aquests podrien haver estat fets anteriorment —recordem el cas dels goigs del *Llibre Vermell* que anticipen en més de dos-cents anys el text hortolà—, sinó que es tractés de l'edició dels goigs, que fos qui l'encarregués i la pagués. Es podria haver tractat d'alguna persona prou adinerada com per anar a trobar un dels més reconeguts impressors de Barcelona, encomanar-li la tasca i pagar-ne les despeses. Aquí se'ns presenta un fet interessant a destacar i que es pot resumir en tres aspectes remarcables: 1) que l'autor, possible religiós, culte i amb dots poètics i literaris, estigués relacionat en gran manera amb la vila i l'ermita d'Ivars, i possiblement relacionat amb Barcelona; 2) el fet que s'anés a cercar un impressor —dels més anomenats— a la ciutat barcelonina ens ve a indicar que es disposava d'un cert assentament econòmic ja que a primers del XVII no és habitual que es trobin edicions impreses de goigs; i 3) que devia ser important la devoció envers la Mare de Déu de l'Horta ja que en aquella època Ivars no devia destacar pel seu nombre d'habitants.

En tot cas, és ben evident que els goigs dedicats a la Mare de Déu de l'Horta d'Ivars d'Urgell són anteriors a l'actual ermita, ja que se sap que a principis de segle XIV s'hauria erigit una petita capella en honor a la mare de Déu, i que a les acaballes del XVII es construí l'edifici que avui coneixem.²² Tanmateix, no hi ha documentació que asseveri que aquestes dades siguin del tot certes ja que sembla que en la Guerra del Francès es malmeté gran part de la documentació ivarsenca. Tot i així, i com que es tracta de les úniques conegudes, les tindrem, però, en compte amb certes reserves. La llegenda popular diu que la imatge primitiva de la Mare de Déu la trobà un pastor de cal Perles de Barbens, just a l'indret conegut antigament com a Camí dels Pouets, on ara s'alça l'ermita, al peu d'un om en què la tradició popular diu que hi brollava una font d'aigua, tal com queda especificat en algunes edicions tardanes dels goigs.²³

Pel que fa al text, els antics goigs presenten la quarteta inicial seguida de set estrofes, els set goigs, i la clausura amb el que s'indica com a "tornada", la darrera quarteta. Tant les quartetes com les estrofes es-

tan compostes de versos heptasil·labs —exceptuant el cinquè vers de la quarta estrofa—, quatre la quarteta i sis l'estrofa; rimant de maneres diferenciades en cada quarteta, coincidint, com és habitual, els dos darrers versos de la primera quarteta, *abcb*. Comparant-ho amb la quarteta final veurem que a aquesta li correspon *dbcb*, mentre que les estrofes es mostren de la següent manera: a la 1a estrofa, *ABCDDbcb*, i de la 2a a la 7a segueixen la mateixa estructura, *ABABBbcb*. L'edició presenta el següent text:

"Goigs a honra y gloria de nostra Senyora del Horta.
Fets per un devot seu.

Puix sou mare del Senyor
quens obri del Cel la porta
estos goigs vos cantarem
Verge maria delorta.

Cantaremvos Verge pura
quant Gabriel vos anuncia
que dins de vostres entranyes
Deu se volia encarnar
ques fes tota al seu manar
vos li fereu de resposta, &c.

Parireu sent Verge pura
A Deu dins una establia,
los Angels desde la altura
baixaren ab alegria
molts pastors en aquell dia
vingueren sense fer torta, &c.

Per adorar lo Mesies
y ferli un gran present
en espay de tretze dies
a Betlem devotament
los tres Reys de Orient
arribaren per la posta, &c.

Ab molt gran triumpho y victoria
avent als Pares lliurat
resucitat ple de gloria
fonch a molts manifestat

²² En la coneguda obra del dominic pare Camós, l'ermita de l'Horta s'esmenta com una de les capelles particulars amb devoció a Maria. Narcís Camós tan sols la cita així: "N.S. de la horta en Yvars", diferenciant-la de la capella de Balaguer, a peu del riu Segre, que duu el mateix nom. Vegeu CAMÓS, N. (1657). *Jardín de Maria plantado en el Principado de Cataluña*. Gerona: Josep Bró, p. 278.

²³ Ens abstindrem en aquest cas de fer esment de les rondalles i llegendes dialogades que s'han anat publicant. Cal considerar, però, que estan faltades de rigor i escrites de cara a la seva popularització.

y la mort que causal pecat
en victoria fonch absorta, &c.

Quoranta dies passats
per vostra consolatio
al Cel sen puja triunfant
En lo jorn de la Sensio
prometent altra misio
per nostra ajuda de costa, &c.

Desitjant molt lo promes
y ab fe viva aguardant
ab llengües de foch ences
devalla lo Sperit sant
als Apostols ensenyant
sent aquell qui a tots conforta, &c.

Pera gossar la cadira
que ab eterno os fou guardada
tenint los Angels per guia
y per ells acompanyada
al Cel foreu collocada
y pujada en esser morta, &c.

TORNADA

En yvars devotament
vostra ermita nos exorta
a que tots vos invoquem
Verge Maria del Horta.

*V/. quasi oliva speciosa in Campis R/. Et quasi platanus exaltatu
sum iuxta aquas*

OREMUS

Concede nos famulos tuos, que sumus Domine Deus perpetua
mentis, & corpore sanitate gaudere: & gloriosa bæ Maria Virginis
intercesione, a presenti liberate tristitia & æternia per frui letitia
per Dominum nostrum, Amen.

Ab Licencia, en Barcelona, per Sebastia de Cormellas, al Call, Any
1611”.

La finalitat dels goigs, a més de la de la lloança a Maria, és la sol·licitud de l'aigua, tan necessària per als cultius, l'alimentació i la pròpia supervivència en un territori llavors tan mancat d'aquest bé natural. En els goigs s'hi troba el verset que recita el celebrant i la resposta conseqüent: *V/. quasi oliva speciosa in Campis R/. Et quasi platanus exaltatu sum iuxta aquas* (*V/. Com olivera magnífica a la plana R/. He crescut com els plàtans vora l'aigua*).²⁴ Així doncs, en els goigs s'hi poden trobar dues referències ben destacades:

1) Amb un sentit marià, com a exaltació de la Mare de Déu, la dona Verge Pura, a la terra. S'hi mostra també la diversitat de lloances marianes de les *Lletanies Lauretianes*, com a element de prec, i presenta Maria com a intercessora, mitjancera i advocada dels humans davant Déu. Per tant, la Verge es troba entre els seus fidels, dels quals n'esdevé protectora: l'olivera —simbolisme cristià de la fecunditat—,²⁵ arbre adaptat a la terra seca, esdevé la font necessària per a la vida dels plataners, arbres més necessitats d'aigua que se sadollen amb la seva espessor i frondositat.

2) L'altre sentit és el simbòlic de l'oració, aquest més terrenal, com a protectora de les collites i benefactora dels camps. Així doncs, tal com el seu nom indica, la Mare de Déu de l'Horta sempre ha estat relacionada amb l'aigua, la fecunditat i la població.²⁶ Tanmateix, és ben viva a lvars la creença que la Mare de Déu de l'Horta propicia la fertilitat als seus devots, fet que com veurem ja es mostra en uns goigs de text barroc. L'edició dels goigs de 1611 acaba amb l'habitual oració en què es demana la intercessió de la Mare de Déu davant Déu Pare, altre cop el paper mitjancer de Maria entre Déu i la humanitat. Es desconeix fins quan es cantaren els goigs, el cert però és que com la majoria de goigs marians, canviaren de text i se'ls feren més propers, més de cara al poble, amb les corresponents aportacions particulars de cada “trobada” i també amb la relació entre la imatge, la devoció a aquesta i la implicació amb la població, a més dels favors sol·licitats i obtinguts.

A la segona meitat del segle XVIII es feren uns nous

²⁴ El verset i la resposta corresponen al llibre bíblic de l'Eclesiàstic [Ecli 24:19] dins el *VI La saviesa en la vida familiar i social*. Vegeu l'edició de 1975: La Bíblia. Barcelona: Abadia de Montserrat, Casal i Vall, p. 1478.

²⁵ Altres simbolismes cristians de l'olivera són el del fruit, de la saviesa, de l'Església —atribucions que també se li poden donar a Maria—, així com també la reconciliació amb Déu i com la presentalla de Gabriel en el moment de l'anunciació. Vegeu VERICAT I GAVALDÀ, LL. M. (2008). *Diccionari de símbols cristians*. Sant Vicenç de Castellet: Farell, p. 104.

²⁶ Els precis per la vinguda de l'aigua sempre han estat vigents tant en els àmbits cristians com en totes les cultures, concretament en el nostre cas s'hi troben processons, súplices, rogatives, tretes, lletanies, etc. Vegeu SALISI I CLOS, J. M. (2017). “Un processional targarí de 1754. Destacat element per a l'estudi del cant pla i la seva adscripció a la litúrgia a mitjans del segle XVIII”, a URTX, *Revista Cultural de l'Urgell*, pp.142-161.

goigs sense detallar-ne la impressió. Molt possiblement no foren de bona acceptació ja que el text fa esment de la Guerra de Successió i l'estada de Felip V a la vila i a la pròpia devoció i lloança a la Mare de Déu de l'Horta. Conté quatre estrofes hagiogràfiques, quatre relacionades amb el temps del Borbó, una de lloança i la darrera és de caràcter rogatiu. Cal destacar que una part del text es presenta complex perquè pugui ser entès i cantat per la població i de no fàcil musicalització. Si ens situem en la religiositat del moment, aquests goigs estan completament fora del que era habitual com a element paralitúrgic. Tot i així, ens presenten una imatge interessant de com veieren la situació de 1707 (any de la caiguda i devastació de Lleida per les tropes filipistes sota la idea de "llibertat militar") i la primavera de 1710 (amb l'estada del monarca Borbó a les terres del Pla per vetllar el siti de Balaguer i la batalla d'Almenara);²⁷ de fet, l'estada de les tropes borbòniques a Ivars d'Urgell encara cuejà força temps.²⁸ Així doncs, els goigs relaten una part de la vida de la població i els fets viscuts de prop. Es tracta d'un mosaic, un *collage* narratiu del sentir i el fer d'un poble, tot plegat situat en un moment històric molt concret, fins i tot el text esmenta un intent de robatori de la imatge.

"Goigs a Nostra Senyora de la Horta que se venera en la Horta de Ibars de Urgell

Puig Hort tancat sou Senyora
de gracia en fruits cumulada.
Siau nostra protectora
de la Horta Verge Sagrada.

En lo tronc de un olm frondós
que de Ibars la Horta amenisa,
la vostra Imatge divisa
un Pastor; que voleu Vos,
sent la Divina Pastora
fosseu de un Pastor trobada:
Siau nostra Protectora, etc.

Perles, que aixis nomenava

lo Pastor, que us va trobar,
ja no pogué sosegar,
vent la perla que encontrava;
de Ibars la riquesa adora,
que dins sa Horta te amagada etc.

Apenes de Ibars saberem
per ell, troba tan ditxosa,
ab Profesó gloriosa
a sa Parroquia os dugueren:
Sap Ibars lo que atesora
ab ditxa tan impensada, etc.

Al acabarse la nit,
los devots, que os visitaren
vostra imatge no trobaren,
si sols lo vostre vestit:
Volia esta bella Aurora
en la Horta ser venerada:
Siau nostra Protectora, etc.

Entengueren los devots
de tal ausencia el misteri,
y a tant silencios imperi
promptes obehiren tots:
Fent un Temple, de hont dora
terra de Urgell dilatada, etc.

La llibertat militar
que guerra lo any set donava
sacrilega ma intentava
la vostra imatge robar:
No pogué; puig ningú ignora
sou de tot mal preservada, etc.

El any deu que ab pompa estranya
lo trono de Ibars tingueren,
a vostres peus rendits veren
ab sa Cort, lo Rei de Espanya:
Que es tal Reyna acrehedora,
ser de tal Rei Cortejada, etc.

²⁷ Vegeu GUILLÉN FERNÁNDEZ, E. (1997: 60, 65); MESTRE, E. (2010). "La guerra de Successió al Pla d'Urgell (1705-1714)", *Mascaçà*, 1, p. 67, 71-72; REBOLLEDO I BONJOCH, F. (2013). "La Guerra de Successió al Pla d'Urgell", *Quaderns de El Pregoner d'Urgell*, 26, p. 23, 26 i 32.

²⁸ Es conserven certs documents notariais que fan referència al pagament de la neu per a refrescar les tropes borbòniques acampades a Ivars d'Urgell —en lo lloch y terme— (2-VIII-1710, 3-III-1711); a la venda de càntirs de vi per als soldats (14-IX-1710); a la requisita del blat d'Ivars per part dels soldats del duc d'Anjou (15-IX-1710); al pas de la cavalleria a la nit (11-XI-1713). Referent a aquesta documentació, vegeu LLOBET I PORTELLA, J. M. (2014). *Documents notariais de la Segarra i l'Urgell relacionats amb la Guerra de Successió (1705-1714)*. Sant Martí de Maldà, Grup de Recerques de les Terres de Ponent, p. 128, 132-133, 149, 235-236, 240.

De Corpus celebra el dia
lo Rei ab son tren Real,
y ab grandesa sens igual
vostre temple relluia:
Perque la Espanya a tota hora
per Vos se veu elevada, etc.

Honra, Gloria y Alegria,
son del tot est veynat,
que en vostre Temple Sagrat,
vos visitan cada dia:
Bella Judith Triumfadora,
y poderosa advocada, etc.

Socorreu a las parteras
queus reclama de bon cor;
y en tot mal, febre y dolor,
als que us invocan de veras:
Sou de tots consoladora:
en eix Camaril posada, etc.”

Fig. 3. Imatge de l'autor.

La imatge que es mostra en els goigs, gravada al boix, presenta una unió de diversos elements que en certa manera no deixen de sobtar. S'hi pot veure la Mare de Déu de l'Horta damunt d'un arbre —l'om?— amb corona reial, la creu al capdamunt i el nimbe — símbol de santedat— radiat amb tretze estrelles. Dotze és el símbol de la totalitat i la perfecció i catorze és el símbol de bondat i gràcia, però tretze és un nombre de mal averany, desconcerta en un gravat amb tanta simbologia com el que es tracta. Les estrelles són de sis puntes i presenten la llum espiritual, i el fet que siguin de sis puntes fa referència a la creació, a la maternitat divina. Maria i l'Infant duen una rosa cadascun, símbol de castedat. L'Infant porta a la mà dreta un globus amb una creu, l'esfera terrestre, simbolitzant que es tracta del Redemptor dels humans, el Salvador (fig. 3).

Habitualment les tradicions citen que les troballes de les marededéus solen ser al peu d'un arbre. En aquest sentit, tampoc és gratuït el simbolisme que presenta Maria dalt de l'arbre: aquest és el símbol de la vida, del cosmos, i el pas de Jesús per la terra — vida, mort i resurrecció—, essent Maria considerada l'arbre de la vida que dona com a fruit el Redemptor dels pecats. Mentre que el personatge que apareix al peu de l'arbre no és en Perles, el pastor que diu la llegenda que la va trobar, sinó que representa el pecador, el que trenca una branca de l'arbre de Maria i la converteix en una branca morta, sense vida. Entre el fullam s'hi poden veure cinc ocells. En la simbologia cristiana l'ocell representa la vida espiritual però també l'ànima salvada, en aquest cas, se'ls relacionaria amb les ànimes salvades pel poder mitjancer que s'atribueix a Maria. El simbolisme de les set ovelles representa la humanitat, els fidels a l'aixopluc del mantell de la Mare —l'ombra de l'arbre—, els éssers humans bondadosos, i el nombre de set representa l'home i la totalitat —l'esperit i el cos—. Els turons i les muntanyes que s'hi troben representats simbolitzen la proximitat de Déu, estan per damunt de la quotidianitat i arriben a tocar el cel. Com es pot veure, res és gratuït, tots els elements simbòlics tenen el seu sentit, els gravats són un petit retaule d'elements diversos plens de significat teològic i religiós que s'escapava a ulls dels simples fidels, però que en ser explicats convenientment, podien tenir el seu efecte catequètic.²⁹

El gravat presenta en la seva base una petita llegenda: "Verge S^a de la Orta", fent atribució i al·lusió a la imatge del dibuix. A cada costat del gravat s'hi troba

²⁹ Tots els elements simbòlics que es presenten en aquest treball poden consultar-se a VERICAT I GAVALDÀ (2008).

un ornament compost d'un querubi alat amb dos cors afrontats verticalment i formats per una rosa i diverses perles en cadascun —la rosa, element símbol de bellesa i puresa, i les perles, símbol de Crist nascut de la carn de Maria—.

Tot i tractar-se d'un text de la primera meitat del segle XVIII, l'edició més antiga dels goigs és la que realitzà al primer quart del segle passat la impremta de Ramon Figueras de Tàrraga (fig. 4). Posteriorment, l'octubre de 1985, la Junta Parroquial d'Ivars d'Urgell en féu una reedició idèntica.

Fig. 4. Imatge de l'autor.

Seguint en un sentit cronològic, es troben unes *lamentacions* [Lamentacions que en temps de necessitat de Aygua se cantan a la Verge Santissima venerada en la Horta de Yvars de Urgell], no uns goigs, en aquest cas editades a Cervera per la impremta de Josep Casanovas (fl.1824-1840) (fig. 5). Com a tals, es cantaven en temps de manca d'aigua per sol·licitar a la Mare de Déu que volgués fer-los venidora de tan inestimable bé. Tal com succeeix en els dos goigs anteriors, estan mancades de música, així doncs, també s'ignora la seva tonada musical.

Fig. 5. Imatge de l'autor.

D'aquestes *lamentacions*, la Junta Parroquial d'Ivars d'Urgell també en féu fer una nova edició, amb data del 12 de desembre de 1985, corregint-ne i modificant-ne algunes paraules del text primigeni de l'edició cerverina, tal com es pot veure en la taula següent.

1824-1840	Reedició 1985
Puig sou la Mare de Deu, quens obriu del Cel la porta; Daunos pluja puig podeu, Verge Maria del Horta.	Puix sou la Mare de Deu, que'ns obriu del Cel la porta; Deu-nos pluja puig podeu, Verge Maria de l'Horta.
Del Horta voleu lo nom, y ab aixó tots esperám que en tot est vostre contorn los camps no se secarán; si que com á horts serán regats per Vos quant importa &c.	De l'Horta voleu lo nom, i amb això tots esperem que en tot aquest vostre contorn els camps no s'assecaran; si que com a horts seran regats per Vos quan importa &c.
En un Olm entre verdors, com á flor apareguereu, per alegrar nostres cors ab los fruits, quens prometereu; á vostre carrech prengueru tota esta comarca nostra, &c.	En un Olm entre verdors, com a flor apareguereu, per alegrar nostres cors amb els fruits, que'ns prometereu a vostre càrrec prengueru tota aquesta comarca nostra, &c.
Desde aquell arbre posada mirareu tota esta terra, volent que fos amparada contra peste, fam, y guerra; per Vos, tot mal se desterra; per Vos, lo flach se conforta, &c.	Desde aquell arbre posada mirareu tota aquesta terra, volent que fos amparada contra peste, fam, y guerra; per Vos, tot mal se desterra; per Vos, lo flac se conforta, &c.

<p>Quan ab Vos ningú pensaba, amorosa apareguereu mostrant que la queus buscaba amada Mare, Vos erau, Vos per fills nos admetereu mostrant que sou Mare nostra, &c.</p>	<p>Quan amb Vos ningú pensaba, amorosa apareguereu mostrant que la que'ns buscaba amada Mare, Vos erau, Vos per fills ens admetereu mostrant que sou Mare nostra, &c.</p>
<p>Lo vostre Poble de Ybars tenirvos en si volia, mes lo vestit vau deixar, tornantne en eixa Hermita; puix vostre cor pretenia, á tothom obrir la porta, &c.</p>	<p>Lo vostre Poble de Ibars teninr-vos en si volia, més lo vestit vau deixar, tornant-ne en aquesta Hermita; puix vostre cor pretenia, a tothom obrir la porta, &c.</p>
<p>En Vos fins ara consol los Pobles sempre han trobat, quant Deu castigar los vol en temps de esterilitat; Vos la font sempre hau estat de aygua, y salut, si importa, &c.</p>	<p>En Vos fins ara consol los Pobles sempre han trobat, quant Déu castigar els vol en temps de esterilitat; Vos la font sempre heu estat de aygua, i salut, si importa, &c.</p>
<p>Perçó tot est vehinat vos venim á suplicar, que hajáu de tots pietat, y aygua nos vulláu donar; no cessarém de clamar, pietat, pietat, Mare nostra, &c.</p>	<p>Perçò tot est veinat vos venim á suplicar, que hajau de tots pietat, i aygua ens vullau donar; no cessarém de clamar, pietat, pietat, Mare nostra, &c.</p>

<p>Sils Pecadors no mereixen, per sos pecats ser ohits miráu que també pateixen los innocents, y petits; ohiu sos llantos, y crits, per la gran clemencia vostra, &c.</p>	<p>Si'ls pecadors no mereixen, per sos pecats ser oits mireu que també pateixen els innocents, i petits; oiu sos llantos, i crits, per la gran clemència vostra, &c.</p>
<p>Sempre que ab devoció, en lo temps de sequedat, Vos han tret ab Professó, pluja abundant habeu dat; ara es la necessitat urgent, com lo mon demostra, &c.</p>	<p>Sempre que amb devoció, en el temps de sequedat, Vos han tret amb Professó, pluja abundant haveu dat; ara es la necessitat urgent com lo mon demostra, &c.</p>
<p>Tots devant Vos nos postram, tristos, y desconsolats, y humilment vos suplicám que en tantas necessitats siám per Vos consolats, Advocada, y Mare nostra; Daunos pluja puix podeu, &c.</p>	<p>Tots devant Vos nos postrém, tristos, y desconsolats, y humilment vos supliquém que en tantes necessitats siguem per Vos consolats, Advocada, i Mare nostra; Deu-nos pluja puix podeu, &c.</p>
<p>Puig sou la Mare de Deu, quens obriu del Cel la porta; Daunos pluja puig podeu, Verge Maria del Horta.</p>	<p>Puix sou la Mare de Deu, que'ns obriu del Cel la porta; Deu-nos pluja puig podeu, Verge Maria de l'Horta.</p>

El format dels fulls volants de les *lamentacions* és idèntic al d'uns goigs: títol explicatiu, gravat central, text en tres columnes separades per dos corondells, canviant-ne però els ornaments que custodien el gravat (fig. 6).

Fig. 6. Imatge de l'autor.

El text entrelleça els diversos aspectes de la religiositat gogística: laudatius, hagiogràfics, localistes i rogatius. El que més sobta, però, és la capacitat de sentir-se pecadors, com si la manca d'aigua fos a causa de les seves males accions, i demanen quelcom més que favors, demanen misericòrdia i pietat, recalcant que els innocents i els petits no tenen cap culpa de l'esterilitat que Déu imposa. Òbviament, el sentiment de culpabilitat que l'autor de la lletra remarca es desitjava que fos elevat per tal que el penediment estigués en equilibri amb tanta culpa.

Pel que fa a la imatge, és interessant d'analitzar-la ja que, com l'anterior, presenta una unió de diversos elements que no deixen de sobtar. S'hi observa també la Mare de Déu de l'Horta damunt d'un arbre amb

Jesús; els dos amb corona reial i les roses abans ja trobades. Ara, però, aquest gravat aporta una nova informació que mereix un comentari (fig. 7). Es tracta de sis vestes agenollades cobertes amb el caputxó i vestides amb una túnica cenyida amb un cingol i amb les mans juntes orant. Es presenten descalces en senyal de penitència, i flagel·lant-se cadascuna amb un suplici, danyant-se físicament com a simbologia de la repressió que ha de sofrir en la seva carn el pecador. Elements tots ells similars al de les processons de penitents de la Setmana Santa, com en el cas de la vila de Bellpuig i en comunió amb el patiment de la Mare de Déu. En el gravat s'hi poden veure dos ocells en lloc dels cinc de l'anterior. Un altre símbol maria és el poble que s'hi representa a la llunyania. Es tracta d'uns dels elements de les *Lletanies Lauretianes* de Maria, es podria correspondre amb la "Ciutat de Déu", l'Església com la nova Jerusalem, la nova Ciutat: Maria, entesa com la nova Jerusalem...³⁰ El gravat presenta també en la seva base la petita llegenda: "Verge Sa de la Orta". En l'edició cerverina realitzada entre 1824 i 1840 s'hi troben, a més, els ornaments de dos gerros ansats amb flors, i en l'edició de 1985, es presenten en forma de poncelles de roses i perles caients.

Fig. 7. Imatge de l'autor.

³⁰ Incongruentment i sense cap mena de fonament, aquest element de la imatge del gravat s'ha presentat algun cop com el castell d'Ivars. Vegeu FARRÉS I REAL (2001: 10-11).

Tornant als goigs, a la mateixa impremta ceriverina de Josep Casanovas (fl.1824-1840) s'editaren uns nous goigs (fig. 8). Aquests presenten la imatge de la Mare de Déu i del "lleyntaire" amb les ovelles pasturant. En aquest cas, la imatge està custodiada per dos angelets afrontats. Fet curiós, ja que és l'únic cop en els goigs a l'hortolana que s'hi troben aquests elements ornamentals; sempre hi apareixen elements florals i/o geomètrics. Curiosament, a partir d'aquests goigs s'hi troba sempre el mateix encapçalament: "Goigs de Alegria en acció de gracias á Nostra Senyora de la Horta de Ybars de Urgell", amb les posteriors correccions ortogràfiques.

Fig. 8. Imatge de l'autor.

Uns nous goigs foren editats a Lleida en la dècada de 1870-1880, en aquest cas per la impremta de J. Sol Torrens (fig. 9). La imatge és idèntica als goigs anteriors.

Fig. 9. Imatge de l'autor.

Posteriorment es troba una edició realitzada cap a l'última dècada del segle XIX per la impremta lleidatana Sol i Benet que presenta el mateix gravat que els goigs del segle XVIII, és a dir el lleyntaire amb les set ovelles (fig. 10).

Hi ha constància que el 1825 es cantaren a cor i orgue uns altres goigs, aquests cantats pels "capellans" i "dos noiets" *triples*, desconeixent-se de quins goigs es tracta.³¹ Cap a finals del mateix segle XIX es cantaren uns goigs polifònics a tres veus (*triple, alto i bajo*) del

³¹ Vegeu GUILLEM FERNÁNDEZ (1997: 45).

Fig. 10. Imatge de l'autor.

traces d'haver tingut acompanyament instrumental que no s'ha conservat.³⁴

Fig. 11. Imatge de l'autor.

targarí Miquel Florensa (fig. 11).³² L'obra va ser escrita possiblement entre 1885 i 1896 pel targarí Miquel Florensa, mestre de capella a la parròquia targarina, fet que indica que el text és anterior a aquestes dates.³³ La quarteta inicial i les dues primeres estrofes del text d'aquesta edició es troben en una composició amb

³² Miquel Florensa (*1833, Tàrraga; †1900, Tàrraga). Sabater d'ofici. Fou mestre de capella i organista de l'església parroquial de Santa Maria de l'Alba de Tàrraga entre 1885 i 1896. Dirigi també durant quaranta anys la banda-orquestra de la ciutat. Compongué nombrosa música religiosa i d'entreteniment. Sobre aquest autor i la seva obra, vegeu NIUBÓ I SALA, O. (2010). *Inventari dels Fons Musicals de Catalunya. Volum 5. Fons Ramon Florensa de l'Arxiu Comarcal de l'Urgell*. Barcelona: Generalitat de Catalunya i Universitat Autònoma de Barcelona.

³³ Molt possiblement es tracti dels instruments habituals en la música de Miquel Florensa, almenys observant el que es desprèn de les seves obres conservades. En aquest cas hi podria haver dues possibilitats: d'una banda, l'orgue o l'harmonium; i de l'altra, flautes, clarinets, cornetes, fiscorn, trombó i contrabaix. Pel que fa al primer grup d'instruments seria quan l'obra s'ha d'interpretar exclusivament dins del temple; i pel que fa al segon conjunt instrumental, quan l'obra a més d'interpretar-se dins del temple també es fa a l'exterior. En el cas que ens ocupa es desconeix quin acompanyament s'hi realitzava. Com a referència, vegeu NIUBÓ I SALA (2010: 18-48).

³⁴ El manuscrit en qüestió es troba dipositat a l'Arxiu Comarcal de l'Urgell, dins el fons musical de "Ramon Florensa" amb el topogràfic 12/14. Vegeu NIUBÓ I SALA (2010: 16); SALIS I CLOS, J. M. (2011). "La recuperació d'una part del patrimoni musical d'Ivars d'Urgell: uns goigs polifònics a la mare de Déu de l'Horta, de finals del segle XIX". *La Font*, 38, p. 5-7. Justament aquests goigs foren recuperats i interpretats pel Cor de Cambra Absís de l'Aula Municipal de Música "P. Ireneu Segarra" d'Ivars d'Urgell en la presentació del volum d'Olga Niubó el 10 de juliol de 2011 a l'Arxiu Comarcal de l'Urgell, a Tàrraga.

No deixa de sorprendre que aquest autor targari hagués compost uns goigs a tres veus per a la Mare de Déu de l'Horta, però sabem que eren freqüents les romeries a les ermites marianes i les tretes de la Mare de Déu per tal de demanar la pluja (fig. 12).

Fig. 12. Font: J. Coll

Es podria donar el cas que encara hi hagués alguna altra edició dels goigs, en aquest cas posteriors a la de 1828-1840 i anteriors a la de finals del XIX i que no hagués arribat fins avui dia. Aquests els presenta Valeri Serra i Boldú en el seu *Calendari Folkloric de l'Urgell*. En el text hi conflueixen les lletres dels goigs de mitjan del XVIII, de les *lamentacions* i dels goigs de finals del XIX.³⁵ Cal fixar-se que aquests goigs presenten una quarteta inicial i quatre estrofes, i de les quatre, la segona conté quatre versos i no sis com les altres estrofes. En aquest cas creuríem que Valeri Serra hauria fet una selecció del text en el moment de la publicació del volum. Vegeu la comparativa en la taula següent:

Valeri Serra i Boldú	
Honra, gloria i alegria sou de tot est veïnat, que en vostre temple sagrat vos visiten cada dia.	De la 9a estrofa dels goigs de mitjans del segle XVIII.
De l'Horta voleu lo nom i amb això tots esperam, que en tot est vostre contorn los camps no se secaràn. a vostre càrrec prengue-reu tota esta comarca vostra.	Fragments de la 1a i 2a estrofes de les <i>lamentacions</i> .
Des d'aquell arbre posada mirareu tota esta terra, volent que fos amparada contra peste, fam i guerra.	Fragment de la 3a estrofa de les <i>lamentacions</i> .
En vós fins ara consol los pobles sempre han trobat: sempre que amb devocio en lo temps de sequedat vos han tret amb processó, pluja abundant haveu dat.	Fragments de la 6a i la 9a estrofes de les <i>lamentacions</i> .
Ibars i lo veïnat a vostra sombra descansa, amb segura confiança de ser per vós consolat; per ço tot lo veïnat publique vostres llaors.	Fragments de la 2a i 8a estrofes dels goigs publicats el segle XIX.

³⁵ Vegeu SERRA I BOLDÚ, V. (1914). *Calendari Folkloric de l'Urgell*. Barcelona: Seix & Barral, p. 251-252.

Cap als anys seixanta del segle XX es féu una nova edició dels goigs (fig. 13). En aquest cas el text encara no presenta la seva forma definitiva, fet que indicaria que foren editats abans de 1976.

Fig. 13. Imatge de l'autor.

Fig. 14. Imatge de l'autor.

La darrera edició dels goigs, la de 1976 (fig. 14), és la que actualment es canta en les festivitats de la Mare de Déu de l'Horta. Malauradament la música d'aquests goigs és d'autor desconegut, i va ser extreta al dictat per mi mateix ja fa uns anys i passada al programa d'edició de partitures *Finale*. Aquesta, doncs, és l'única partitura que existeix dels goigs a l'hortelana (fig. 15).

Les oracions que es presenten al peu dels goigs també mereixen un petit comentari. No deixa de ressaltar que les edicions d'abans de la portada d'aigües pel canal d'Urgell fan referència en el prec a la vinguda de les pluges i dels beneficis de l'aigua, mentre que a les edicions posteriors ja no esmenten aquesta necessitat i demanen la intercessió i la benignitat de la Mare de Déu.

En les taules següents es mostra la comparativa dels diversos textos que es troben en els goigs des de l'edició de 1824-1840 fins a la darrera de 1976.

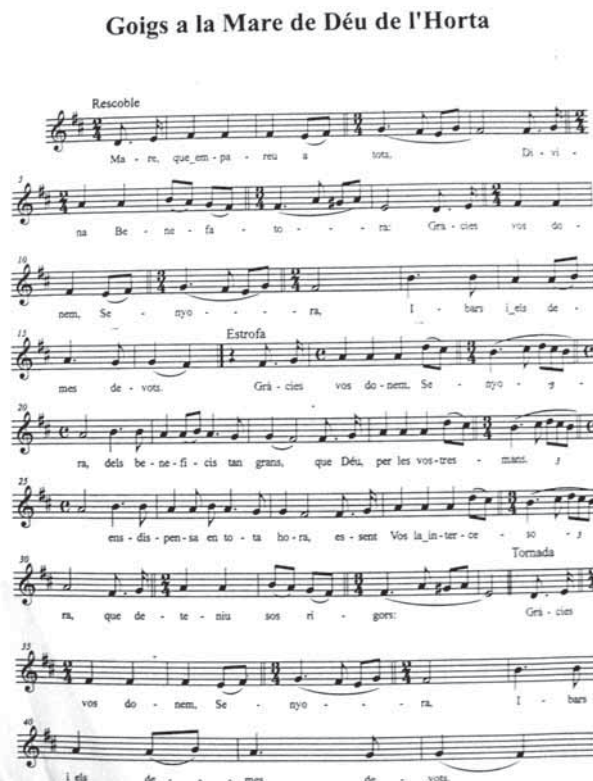

Fig. 15. Imatge de l'autor.

En aquestes es pot veure que el text poques diferències ha sofert, tan sols s'hi han anat aplicant algunes de les correccions ortogràfiques que es consideraven adequades en cada moment. Cal destacar el canvi de la cinquena estrofa, en què s'hi afegeix un text que fa esment de la guerra de 1936-1939. Així doncs, cal considerar que aquests goigs foren escrits poc després d'haver-se acabat la revolta bèl·lica.

1a quarteta

Casanovas, 1824-1840	Sol Torrens, 1870-1880	Sol Benet, finals s. XIX
Mare, que amparau á tots, Divina Benefactora:	Mare, que amparau á tots, Divina Benefactora:	Mare que amparau á tots Divina Benefactora:
Gracias vos donam, Se- nyora	Gracias vos donam, Se- nyora,	Gracias vos donam, Se- nyora
Yvars, y'ls demás devots.	Ybars, y's demás devots.	Ybars y'ls demás devots.

Miquel Florensa, 1885-1886	Anys 60	1976
Mare que amparau á tots Divina Benefactora	Mare, que empareu a tots, Divina Benefactora:	Mare que empareu a tots, Divina Benefactora:
Gracias vos donam, Se- nyora Ybars yls demás devots.	Gracies vos donem, Se- nyora, lvars i els demás devots.	Gràcies vos donem, Se- nyora, lvars i els demás devots.

1a estrofa

Casanovas, 1824-1840	Sol Torrens, 1870-1880	Sol Benet, finals s. XIX
Gracias vos donam, Senyora, dels beneficis tan grans, que Deu per las vostras mans nos dispensa en tota hora, essent Vos la intercessora, que deteniu sos rigors, etc.	Gracias vos donam, Senyora, dels beneficis tan grans, que Deu per las vostras mans nos dispensa en tota hora, essent vos la intercessora, que deteniu sos rigors, etc.	Gracias vos donam, Senyora, dels beneficis tan grans, que Deu per las vostras mans nos dispensa en tota hora, essent vos la intercessora, que deteniu sos rigors, etc.

Miquel Florensa, 1885-1886	Anys 60	1976
Gracias vos donam Senyora, dels beneficis tan grans que Deu por las vostras mans nos dispensa en tota hora Essent vos la intercedora, que deteniu sos rigors.	Gracies vos donem, Senyora, dels beneficis tan grans, que Deu, per les vostres mans, ens dispensa en tota hora, essent Vos la intercessora, que deteniu sos rigors:	Gràcies vos donem, Senyora, dels beneficis tan grans, que Déu per les vostres mans, ens dispensa en tota hora; essent Vos la intercessora que deteniu sos rigors.

2a estrofa

Casanovas, 1824-1840	Sol Torrens, 1870-1880	Sol Benet, finals s. XIX
Yvars, y lo vehinat, en vostra sombra descança ab segura confiança de ser per Vos consolat; perço en vos sempre ha trobát remey, alivio, y socós, etc.	Ybars, y lo vehinat, en vostra sombra descança ab segura confiança de ser per Vos consolat; perço en vos sempre ha trovát remey, alivio, y socós, etc.	lbars, y lo vehinat, en vostra sombra descança ab segura confiança de ser per Vos consolat; perço en Vos sempre ha trovat remey, alivio, y socós, etc.

Miquel Florensa, 1885-1886	Anys 60	1976
lbars, y lo veinat, en vostra sombra descança ab segura confiansa de ser per vos consolat pero en Vos sempre ha trovat ra- mey alivio y socós.	lbars i el seu veinat a l'ombra vostra descansa, amb segura confiança d'ésser per Vos consolat; per ço en Vos sempre ha trobat en necessitats socós:	lvars i el seu veinat, a l'ombra vostra descansa, amb segura confiança d'ésser per Vós consolat; per ço en Vós sempre ha trobat, en necessitats, socors.

3a estrofa

Casanovas, 1824-1840	Sol Torrens, 1870-1880	Sol Benet, finals s. XIX
Vostra Imatge en aquell Olm per lo Cel allí posada; molt gentil, y agraciada patent se mostra á tothom, y prenent del Horta el nom, Aygua donau, fruits y Flors etc.	Vostra Imatge en aquell Olm per lo Cel allí posada; molt gentil, y agraciada patent se mostra á tothom, y prenen del Horta el nom, Aygua donau, fruits y Flors etc.	Vostra Imatge en aquell Olm per lo Cel allí posada; molt gentil, y agraciada patent se mostra á tothom, y prenén del Horta el nom, Aygua donau, fruits y flors etc.

Anys 60	1976
Si l'Imatge d'aquell olm un mal jorn fou destroçada, fidel copia us n'hem donada, perpetuant de l'HORTA el nom; puix sou Hort on cull tothom el fruit d'infinits favors:	Si la Imatge d'aquell om, un mal jorn fou destroçada, fidel còpia us n'hem donada, perpetuant de l'HORTA el nom; puix sou Hort on cull tothom, el fruit d'infinits favors.

4a estrofa

Casanovas, 1824-1840	Sol Torrens, 1870-1880	Sol Benet, finals s. XIX
Vostre amor no consentí estar en Yvars tancada, sino que en la Horta plantada volguereu ser un Jardí, per alegrar desde aquí del vehinát tots los cors, etc.	Vostre amor no consentí estar en Ybars tancada, sino que en la Horta plantada volguereu ser un Jardí, per alegrar desde aquí del vehinát tots los cors, etc.	Vostre amor no consentí, estar en Ibars tancada, sino que en la Horta plantada volguereu ser un Jardí, per alegrar desde aquí del vehinat tots los cors, etc.

Anys 60	1976
Vostre amor no consentí estar en Ibars tancada, sino que, en la Horta plantada, voleu ésser un Jardí; per alegrar des d'aquí, de tot el veinat els cors:	Vostre amor no consentí, estar en Ivars tancada, sinó que en la Horta plantada, voleu ésser un jardí; per alegrar des d'aquí, de tot el veinat els cors.

5a estrofa

Casanovas, 1824-1840	Sol Torrens, 1870-1880	Sol Benet, finals s. XIX
Com sou Mare tan piadosa, amparau grants y petits, y oferint á Deu los pits, tot quant voleu, ell disposa, y Vos aceptan gustosa, de tots nosaltres los vots, etc.	Com sou Mare tan piadosa, amparau grants y petits, y oferint á Deu los pits, tot quant voleu, ell disposa: y Vos aceptan gustosa, de tots nosaltres los vots, etc.	Com sou Mare tan piadosa, amparau grants y petits, y oferint á Deu los pits, tot cuant voleu, ell disposa, y Vos aceptan gustosa, de tots nosaltres los vots, etc.

Anys 60	1976
Quan la guerra criminal dels "sens Deu" tot ho arrasava, vostre amor ens preservava llars i terres de tot mal; per amor tan maternal agraïts vos diem tots:	Quan la guerra criminal dels "sens Déu" tot ho arrasava, vostre amor ens preservava, llars i terres de tot mal; per amor tan maternal, agraïts vos diem tots.

6a estrofa

Casanovas, 1824-1840	Sol Torrens, 1870-1880	Sol Benet, finals s. XIX
En totas adversitats, lo refugi en vos trobam si de cor vos reclamam, cessant las necessitats; los tristos aconsolats, tots remey trobam en Vos, etc.	En totas adversitats, lo refugi en vos trovàm si de cor vos reclamam, cessant las necessitats; los tristos aconsolats, tots remey trobam en Vos, etc.	En totas adversitats, lo refugi en Vos trovám si de cor vos reclamám, cessant las necessitats; los tristos aconsolats, tots remey trobam en Vos, etc.

Anys 60	1976
Com sou mare tan piadosa, en les hores de perill, recorreu a vostre Fill i Ell tot quan voleu disposa; i Vos accepteu gustosa dels filla agraits els vots:	Com sou Mare tan piadosa, en les hores de perill, recorreu a vostre Fill, i Ell, tot quan voleu disposa; i Vos accepteu gustosa, dels filla agraits els vots.

7a estrofa

Casanovas, 1824-1840	Sol Torrens, 1870-1880	Sol Benet, finals s. XIX
Lo Cel quant la aygua negava, recorrent luego á Vos, se ha mostrat molt amorós, deixant la terra regada; y ab aixó molt obligada á engrandir vostres favors, etc.	Lo Cel quant la aygua negava, recorrent luego á vos, se ha mostrat molt amorós, deixant la terra regada; y a baixó molt obligada á engrandir vostres favors, etc.	Lo Cel quant la aygua negava re- corrent luego á Vos, se ha mostrat molt amorós, deixant la terra regada; y á baixó molt obligada á engrandir vostres favors, etc.

Anys 60	1976
En totes adversitats, el refugi en Vos trobem, si de cor vos reclamem, cessen les necessitats; els tristos aconsolats, tots remei trobem en Vos:	En totes adversitats, el refugi en Vós trobem, si de cor vos reclamem cessen les necessitats; els tristos, aconsolats, tots remei trobem en Vós.

8a estrofa

Casanovas, 1824-1840	Sol Torrens, 1870-1880	Sol Benet, finals s. XIX
Quant la fam, y sequedat amenaçava desgracias, los vostres favors, y gracias tot lo han remediat; perço tot lo vehinát, publica vostres llahors, etc.	Quant la fam, y sequedat amenaçava desgracias, los vostres favors, y gracias tot lo han remediat; perço tot lo vehinát, publica vostres llahors, etc.	Quant la fam, y sequedat, amenaçava desgracias, los vostres favors, y gracias tot lo han remediat; perço tot lo vehinat, publica vostres llahors, etc.

Anys 60	1976
Quan el cel quant l'aigua ens negava, recorrent de cor a Vos, prompte un núvol generós nostres camps assaonava; gracia tal ens obligava a agrair vostres favors:	Quan el cel quant l'aigua ens negava recorrent de cor a Vós, prompte un núvol generós nostres camps assaonava; gràcia tal ens obligava, a agrair vostres favors.

9a estrofa

Casanovas, 1824-1840	Sol Torrens, 1870-1880	Sol Benet, finals s. XIX
Molts malalts per Vos curats de diferents malalties, vos visitan tots los días, que agrahits, y humili- ats, rendidas las voluntats, vos ofereixen sos vots, etc.	Molts mala'ls per Vos curats de diferents malalties, vos visitan tots los días, que agrahits y humiliats, rendidas las voluntats, vos ofereixen sos vots, etc.	Molts malalts per Vos curats, de diferents malalties, vos visitan tots los días, que agrahits y humillats, rendidas las voluntats, vos ofereixen sos vots, etc.

Anys 60	1976
Molts malalts per, Vos curats de diferents malalties, vos visiten tots els dies, agraint vostres bondats; i a vostres plantes postrats, vos ofereixen sos vots:	Molts malalts per Vós curats, de diferents malalties, vos visiten tots els dies, agraint vostres bondats; i a vostres plantes postrats, vos ofereixen sos vots.

10a estrofa

Casanovas, 1824-1840	Sol Torrens, 1870-1880	Sol Benet, finals s. XIX
Perço rendits, y postrats vos dam las gracias de cor agrahits á vostre amor ab quens heveu amparats, y com á tan obligats, cantarém agraphits tots, etc.	Perço rendits, y postrats vos dam las gracias de cor agrahits á vostre amor ab quens heveu amparats, y com á tan obligats, cantarém agraphits tots, etc.	Perço rendits, y postrats vos dam las gracias de cor agrahits á vostre amor, ab quens heveu amparats, y com á tan obligats, cantarém agraphits tots, etc.

Anys 60	1976
Per xõ, rendits i postrats, vos dem les gràcies de cor pels favors que, amb tant d'amor, ens heu sempre dispensats; i, com a tan obligats, cantarem agraïts tots:	Per ço rendits i postrats, vos dem las gràcies de cor, pels favors que amb tant d'amor, ens heu sempre dispensats; i, com a tan obligats, cantarem agraïts tots.

Quarteta final

Casanovas, 1824-1840	Sol Torrens, 1870-1880	Sol Benet, finals s. XIX
Puix en concedir favors sou tant lliberal Patrona; Gracias vos donám Senyora, Yvars, y'ls demás Devots.	Puix en concedir favors sou tant lliberal Patrona; Gracias v[o]s donám Senyora, Ybars, y'ls demás Devots.	Puig en concedir favors sou tant lliberal Patrona; Gracias vos donám Senyora, Ibars y'ls demás Devots.

Anys 60	1976
Puig en concedir favors sou tant lliberal Patrona: Gracies vos donem Senyora, Ibars i els demás devots.	Puig en concedir favors, sou tant lliberal Patrona: Gràcies vos donem Senyora, Ivars i els demás devots.

A manera de complement val a dir que el 1993 s'escrigué un text de vint-i-una estrofes amb el títol d'*Ave de la MaredeDéu d'Horta*, text anònim que es musicà anònimament també. A la vegada, mossèn Gaietà Serrano compongué el 1971 un sardana titulada *Verge de l'Horta*. També es coneix una segona sardana, *L'ermita*, que sembla que fou presentada a algun concurs de composició, en aquest cas també —almenys per a mi— d'autoria desconeguda.

BREU CLOENDA

En els temps que correm els cants dels goigs, com a elements paralitúrgics de devoció local, es veuen limitats en certa manera a l'ús de les pròpies festivitats i queden reclosos en àmbits cada cop més reduïts. El creixent abandó de la religió per part de les persones joves condueix al fet que cada cop siguin les de major edat les que conservin aquesta mena de cant-pregària-lloança de caire secular. En aquest sentit i en vista d'un futur no gaire esperançador, cal copsar-ne tota la possible informació i fer-ne evident el valor que durant segles els goigs han tingut arreu de les societats i les poblacions d'àmbit català com a element destacat dins de la vida i la col·lectivitat de les nostres viles.